

Hələ XI əsrdə Yusif Xas Xacib Balasqunlu türk dövlətçilik fikrinin geniş əks olunduğu "Qutadğu bilik" əsərində yazırdı: "Bəylər biliklə xalqa baş oldular. Ağilla elin işini yoluna qoydular". Bu sadə, amma ümumbəşəri fikirlərin qələmədən çıxmasından min il əvvəl də, sonra da bir ehkam dəyişməz olaraq qalır: xalqa baş ola bilmək üçün gərək, başda duranın biliyi, ağılı ola. Əbəs yerə deməyiblər ki, savadsızın ən pisi, ən qorxulusu-əlinde hakimiyyət olanıdır!

Bəşəriyyətin ən böyük ixtiralarından olan yazının yaranması ilə ənənəvi oxu prosesinin əsası qoyulub, kitabçapı ilə isə oxu prosesi daha da təkmilləşərək, günümüze qədər bir sıra dəyişikliklərə məruz qalıb.

Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi az qala dünyanın yarısını

Adila Abdullayeva,
Azərbaycan Dövlət İqtisad
Universitetinin (UNEC)
Kitabxana İnformasiya
Mərkəzinin direktoru, tarix
üzrə fəlsəfə doktoru

fəth etmiş İskəndərin obrazını yarıdarkən, ona alim və peyğəmbər ipostası da vermişdi. Çünki Nizaminin poemasında hədsiz dərəcədə güclü, misilsiz rəşadət və döyüş bacarığına malik İskəndər, oxumağı, biliyi, savadı qələbənin əsas rəhni kimi görürdü.

Görkəmli alimlər, filosoflar, ədiblər, ictimai-siyasi xadimlər, dövlət başçıları həm öz dövrlərində, həm də həyatla vidalaşdıqdan sonra diqqət mərkəzində olub və onların mütaliə verdişləri daim maraq doğurub, tədqiq edilib. Mütaliə bu dahi şəxsiyyətlərin dünya görüşündə, intellektual inkişafında, elmi, ictimai, siyasi fəaliyyətində əhəmiyyətli yerə malik olub.

Kitab oxumağı sevən liderlər sırasında dünya miqyaslı nəhəng siyasətçi, Azərbaycanın dövlətçilik tarixində müstəsna xidmətləri olmuş ulu öndər Heydər Əliyevin adı ön cərgədə çəkilməlidir. Azərbay-

can tarixinin yetişdirdiyi qüdrətli şəxsiyyətlərdən biri kimi, ümummilli lider Heydər Əliyev (1993-2003) ölkəyə rəhbərlik etdiyi illərdə kitab nəşrinin və kitabxanaların inkişafına, kitab fondlarının yerli və xarici nəşrlərlə zənginləşdirilməsinə böyük töhfələr verib.

Azərbaycan mədəniyyətinin və zəngin tarixi irsimizin, milli-mənəvi dəyərlərimizin gələcək nəsillərə və dünya ictimaiyyətinə tanıtılmasına böyük diqqət və qayğı ilə yanaşan Heydər Əliyev kitaba böyük sevgi bəsləyib, hər zaman gənclərə layə-

qətli, intellektual və bilikli vətəndaş kimi ölkənin rifahına xidmət edə bilmək üçün daim öz üzərində çalışmış, yeni məlumatlar əldə etməyi, kitab oxumağı tövsiyə edib.

1995-1997-ci illərdə 4 dəfə Milli Kitabxanada olmuş dahi lider Heydər Əliyevin kitabxananın fonduna bağışladığı kitablar Milli kitabxananın fondunda qorunan qiymətli kolleksiya kimi sərgi zalında sərgilənir və eyni zamanda, il ərzində müxtəlif idarə və təşkilatlarda səyyar kitab kolleksiyası kimi nümayiş etdirilir. Həmin kitabların məzmununa nəzər saldıqda burada Azərbaycanın tarixinə, coğrafiyasına, mədəniyyətinə dair, Türkiyə və Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatına, ədəbiyyatşünaslığa, milli adət və ənənələrə, kənd təsərrüfatına, İslam dininə və müxtəlif dinlərə, dünya ölkələrinin tarixinə və ictimai həyatına, Qarabağın tarixinə dair Azərbaycan, rus və dünya klassiklərinin və müasir yazıçıların əsərlərinə, uşaq ədəbiyyatı nümunələrinə və digər nəşrlərə rast gəlmək olur.

Ulu Öndərin çıxış, nitq və müsahibələrində səsləndirdiyi fikirlər, natiqlik məharəti, müxtəlif situasiyalarda verdiyi doğru qərarlar, siyasi uzaqqöənlik, erudisiya, intellekt və liderlik keyfiyyətlərinin formalaşmasında onun oxuduğu kitablar öz təsirini göstərib.

Heydər Əliyev müxtəlif çıxış, nitq və məruzələrinə hər zaman Azərbaycanın və türk dünyasının görkəmli ədiblərini, yazıçı və şairlərini, alim və ictimai fikir sahiblərini, maarifpərvər ziyalıların ölkəmiz, xalqımız, türk dünyası və ümumilikdə bəşər mədəniyyəti üçün bəxş etdiyi töhfələrdən danışaraq İbn Sina, N.Tusi, Firdovsi, Nizami, Nəvai, Y.Əmrə, Məhəmməd Əmin, M.Kaşğari, M.Füzuli, İ.Nəsimi, M.P.Vaqif, M.F.Axundov, Sabir, C.Məmmədquluzadə, M.S.Ordubadi, Ü.Hacıbəyov, H.Cavid, S.Vur-

Ümummilli Liderin və Prezident İlham Əliyevin həyatında kitab və mütaliə

ğun, Homer, Şekspir, Puşkin kimi məşhur ədiblərin əsərlərini mütaliə etməyi, yaşatmağı gənc nəsle tövsiyə edib [4]. Müxtəlif müsahibələrində ən çox sevdiyi şeirin Səməd Vurğunun "Azərbaycan" şeiri, ən çox sevdiyi şairin Məhəmməd Hüseyin Şəhriyar, ən çox sevdiyi pyesin Cəlil Məmmədquluzadənin "Ölülər" pyesi, ən çox sevdiyi dramaturqun Hüseyn Cavid, ən çox sevdiyi jurnalın isə "Molla Nəsrəddin" olduğunu bildirib.

Ulu Öndər siyasətinin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev zəkası, intellekti, liderlik keyfiyyətləri, siyasi iradəsi və uzaqqöənliyi ilə dünya tarixinə adını qızıl hərflərlə yazdırmış liderlər sırasındadır. Modern cəmiyyətdə lider obrazının ən mühüm cəhətlərini özündə birləşdirən Prezident İlham Əliyev həm də çox geniş mütaliə marağı olan oxucudur.

Hələ Moskva Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun tələbəsi ikən Britaniyanın siyasi tarixşünaslığı ilə maraqlanan İlham Əliyev bununla əlaqədar tez-tez İnstitutun xüsusi fondunda saxlanan xarici nəşrləri, beynəlxalq elmi jurnalları, dövrü mətbuatı oxuyurdu. Bu bərdə İnstitut kitabxanasının Dövrü nəşrlər şöbəsinin müdiri Raisa Polevov bir müsahibəsində qeyd edir. O bildirir ki, İlham Əliyev hər gün xüsusi fondada saxlanılan ABŞ və Britaniya nəşrlərini oxumaq üçün kitabxanaya gəlir və vaxtının böyük hissəsini kitabxanada keçirirdi. Onun müsahibəsində liderin təkcə Britaniya ilə bağlı 50-yə yaxın kitab oxuduğu da qeyd edilir.

Mütaliə etdiyi, araşdırdığı kitablar, dövrü nəşrlər sayəsində İlham Əliyev 1985-ci ildə Böyük Britaniyanın Liberal partiyası ilə bağlı dissertasiya işini uğurla müdafiə edərək, tarix elmləri namizədi elmi dərəcəsini alıb. Sonra İnstitutda elmi

fəaliyyətini davam etdirərək müəlim kimi çalışmağa başlayıb. Dissertasiya işində istifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısına nəzər salsaq görərik ki, burada 1931-ci ildə çap edilmiş nəşrlərdən tutmuş, 1985-ci il də daxil olmaqla 239 adda rus və ingilis dilində müxtəlif ölkələrdə nəşr edilmiş beynəlxalq münasibətlər, beynəlxalq hüquq, tarix, daxili və xarici siyasət, iqtisadiyyat, partiyaların fəaliyyəti barədə kitablar və başqa nüfuzlu dövrü nəşrlər

dairəsinin bariz nümunəsi idi. Bu müsahibələr, silsilə bəyanatlar, müxtəlif beynəlxalq görüşlərdə liderlik mövqeyi Azərbaycanın informasiya savaşında da qələbəsini təmin etdi.

Onu da qeyd edək ki, tarixi-mədəni, ədəbi-bədii və elmi-fəlsəfi irsin toplanıb saxlanılmasında, nəsildən-nəslə ötürülməsində və cəmiyyətin intellektual, mənəvi potensialının inkişafında əvəzsiz rol oynayan kitabxanaların fəaliyyətinin

yer alıb. Bu mənbələr də uzaqqöən liderin geniş və əhatəli mütaliə dairəsindən xəbər verir [13, s. 198-206].

2020-ci ildə 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə ölkə başçısı 30-a yaxın xarici KİV-ə müsahibə verdi. Bu müsahibələrdə dövlət başçısı Azərbaycanın haqlı mövqeyini, müharibənin başlanma səbəblərini sistemli şəkildə siyasi uzaqqöənliklə auditoriyanın diqqətinə çatdırdı. Bu müsahibələrin mətni ilə tanışlıq, verilən "sifarişli", bəzi ittiham xarakterli suallara prezident İlham Əliyevin tutarlı və əsaslı cavabları beynəlxalq münasibətləri nəzəri və empirik səviyyədə dərinləndirən bilməsinin göstəricisi, hərtərəfli biliyinə və geniş mütaliə

təkmilləşdirilməsi, fondların yeni nəşrlərlə zənginləşdirilməsi, virtual kitabxanaların yaradılması, kitabxanaların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin dövlət siyasətinin əsas prioritetləri sırasında xüsusi yer tutub.

Sistemli və geniş mütaliə, bu mütaliədən əldə olunanlardan hər zaman xalqın rifahı, tərəqqisi, ədalətli qələbəsi naminə istifadə etmək üçün və uzaqqöən dövlət xadimlərinin ictimai-siyasi görüşlərinin əsasını təşkil edir. Qutadğu bilik - yeni qutluya, yaxşıya, zəfərə aparan bilik də elə o bilikdir ki, bəşər övladı, o cümlədən xalqına baş olanlar onu faydalı əsərlərdən, kitablardan oxuyub əxz edir.